

BIBLICKÉ STRETNUTIE Druhý opis stvorenia Gn 2,4-25

Modlitba

Nebeský Otče, s vierou berieme do rúk Sväté písmo. Veríme, že obsahuje slová, ktoré majú byť svetlom na životnej ceste. Bože, Duch Svätý, ty si vnukol svätopiscom, čo majú napísať; prosíme ťa, pomáhaj nám pochopiť všetky tieto slová a daj nám silu podľa nich žiť.

Pane Ježišu, dvom emauzským učeníkom horelo srdce, keď si im vysvetľoval Písmo. Rozohrej aj naše srdcia láskou k tebe, keď budeme čítať Sväté písmo, a daj, nech ťa stále hlbšie poznávame. Svätí Cyril a Metod, vy ste prví preložili Sväté písmo do reči našich predkov. Vyproste nám lásku k Svätému písmu a odhodlanosť stvárňovať podľa neho celý náš život.

Text

V tom čase, keď Pán, Boh urobil zem a nebo, ⁵ nebolo ešte na zemi nijaké poľné krovie a nepučala ešte ani poľná tráva, lebo Pán, Boh, nedal pršať na zem a nebolo ani človeka, ktorý by obrábal zem ⁶ a privádzal na zem vodu (kanálov) a zavlažoval celý povrch zeme. ⁷ Vtedy Pán, Boh, utvoril z hlíny zeme človeka a vdýchol do jeho nozdier dych života. Tak sa stal človek živou bytosťou. ⁸ Potom Pán, Boh, vysadil na východe, v Edene, raj a tam umiestnil človeka, ktorého utvoril. ⁹ A Pán, Boh, dal vyrásť zo zeme stromom všetkých druhov, na pohľad krásnym a na jedenie chutným, i stromu života v strede raja a stromu poznania dobra a zla. ¹⁰ Z Edenu vytekala rieka, ktorá mala zavlažovať raj, a rozdeľovala sa odtiaľ a tvorila štyri toky. ¹¹ Meno prvého je Pišon. To je ten, čo obteká celú krajinu Havilah, kde sa vyskytuje zlato, ¹² a zlato tej zeme je rýdze. Tam sa nachodí aj bdélium a kameň Ōnyx. ¹³ Meno druhej rieky je Gihon. Tá obteká celú zem Kuš. ¹⁴ Meno tretej je Hidekel (Tigris). Tá tečie naproti Asýrii. A štvrtá rieka je Perát (Eufrat). ¹⁵ I vzal Pán, Boh, človeka a umiestnil ho v raji Edenu, aby ho obrábal a strážil. ¹⁶ A Pán, Boh, prikázal človekovi: "Zo všetkých stromov raja môžeš jesť. ¹⁷ Zo stromu poznania dobra a zla však nejedz! Lebo v deň, keď by si z neho jedol, istotne zomrieš." ¹⁸ Potom Pán, Boh, povedal: "Nie je dobre byť človeku samému. Urobím mu pomoc, ktorá mu bude podobná." ¹⁹ Keď Pán, Boh, utvoril z hlíny všetku poľnú zver a všetko nebeské vtáctvo, priviedol ho k Adamovi, aby videl, ako by ho nazval, lebo ako ho nazve, také bude jeho meno. ²⁰ A nazval Adam menom všetok dobytok, všetko nebeské vtáctvo a všetku poľnú zver. Ale pomoc, ktorá by mu bola podobná, nenašiel. ²¹ Tu Pán, Boh, dopustil na Adama tvrdý spánok a keď zaspal, vybral mu jedno rebro a jeho miesto zaplnil mäsom. ²² A z rebra, ktoré vybral Adamovi, utvoril Pán, Boh, ženu a priviedol ju k Adamovi. ²³ Vtedy Adam povedal: "Toto je teraz kosť z mojich kostí a mäso z môjho mäsa; preto sa bude volať mužena, lebo je vzatá z muža." ²⁴ Preto muž opustí svojho otca i svoju matku a prilipne k svojej manželke a budú jedným telom. ²⁵ A obaja, Adam i jeho žena, boli nahí a nehanbili sa jeden pred druhým.

Štruktúra

Druhý opis stvorenia sveta (Gn 2) tvorí spolu s prvým hriechom v Gn 3 jedno rozprávanie. Celé rozprávanie je vystavané podľa jednotnej štruktúry:

- A 2,4-17: človek je vvedený do záhrady
  - Téma: stvorenie človeka
  - Postavy: Boh je aktívny, človek pasívny
  - Miesto: zem mimo záhrady, pohyb smerom k záhrade;
- B 2,18-25: vzťahy postáv sú v utvorené v súlade
  - Téma: stvorenie zvierat a ženy; vzťahy medzi stvoreniami
  - Postavy: Boh je aktívny, človek dáva mená, zvieratá a žena pasívni
  - Miesto: neurčité miesto v záhrade
- C 3,1-5: had vedie rozhovor so ženou
  - Téma: dialóg o jedení ovocia a dôsledkoch
  - Postavy: had a žena
  - Miesto: v záhrade, ale nie v strede
- D 3,6-7: žena a muž jedia zo stromu
  - Téma: rozprávanie o jedení ovocia
  - Postavy: žena a jej muž
  - Miesto: stred záhrady

- C 3,8-13: Boh vedie rozhovor s človekom
  - Téma: dialóg o jedení ovocia a dôsledkoch
  - Postavy: Boh, muž (človek) a žena
  - Miesto: v záhrade, ale nie v strede
- B 3,14-21: vzťahy postáv sú opäť utvorené, ale v nesúlade
  - Téma: potrestanie stvorení; nepriateľské vzťahy medzi nimi
  - Postavy: Boh aktívny, človek (dáva meno žene), žena a had pasívni
  - Miesto: neurčité miesto v záhrade
- A 3,22-24: človek je vykázaný zo záhrady
  - Téma: vyhnanie človeka
  - Postavy: Boh je aktívny, človek pasívny
  - Miesto: pohyb smerom von zo záhrady

Celý dej sa pohybuje zvonka do záhrady do jej stredu, kde vrcholí, keď muž a žena jedia zo stromu poznania. Potom nastáva opačný pohyb: von zo záhrady.

Doba napísania:

Pri určení doby vzniku treba zohľadniť viaceré biblické texty, ktoré obsahujú podobné témy a slovník. Sem patrí Ez; Iz 51 a najmä Joel 2,3 „Pred ním oheň zožiera a za ním vypaľuje plameň; sťa záhrada Eden je pred ním zem, za ním však zničená púšť a nieta pred ním nijakej záchrany“. Veľmi blízky text je Ez 28,11-19 „¹¹ Pán prehovoril ku mne takto: ¹² Syn človeka, začni žalospev o kráľovi Týru a povedz mu: Toto hovorí Pán, Jahve: Bol si vzornou pečatou, plný múdrosti a vrcholnej krásy. ¹³ Bol si v Edene, Božej záhrade, pokrývali ťa rozličné drahokamy: karneol, topás a jaspis, chryzolit, beryl a ónyx, zafír, karbunkul a smaragd, rukou umelca do zlata zapravené a obložené boli na tebe v deň, keď si bol stvorený. ¹⁴ Bol si cherubom, pomazaným ochrancom; dal som ťa na svätý Boží vrch, prechádzal si sa pomedzi ohnivé kamene. ¹⁵ Bezchybný si bol na svojich cestách odo dňa, čo si bol stvorený, až kým sa nenašla na tebe vina. ¹⁶ Pri tvojom rozsiahlom kupčení naplnilo sa ti vnútro zločinom a zhrešil si, vtedy som ťa zvrhol z Božieho vrchu, odstránil som ťa, ochranný cherub, spomedzi ohnivých kameňov. ¹⁷ Srdce ti spyšnelo pre nádheru; pre krásu si si pohubil múdrosť. Na zem som ťa hodil, vystavil som ťa pohľadom kráľov, aby sa dívali na teba. ¹⁸ Množstvom svojich zločinov, nepoctivosťou svojho kupčenia znesvätil si svoje svätyne; vtedy som z tvojho vnútra vyvolal oheň, ktorý ťa strávil. Urobil som z teba popol na zemi pred očami všetkých, čo ťa videli. ¹⁹ Všetci, ktorí ťa poznali medzi národmi, zhrozili sa nad tebou, postrachom si sa stal a už ťa viac niet.“

Takisto sa v tomto texte odráža historická skúsenosť Izraela z textov o usadení v krásnej krajine, dodržiavaní príkázaní pod hrozbou záhuby. Za predstavou hada môžu byť kultové obrady pôvodných obyvateľov a za slovami hada prísluby tým, ktorí príľnú k modloslužbe;

Výklad

2,4-17

Text vychádza z predpokladu, že zem je púšťou, na ktorej Boh utvorí človeka: neskôr vysadí záhradu a umiestni ho v nej. Je to skúsenosť nomádov z púšte, kde život závisí od vody. Takisto je to skúsenosť Izraela, ktorý vznikol ako národ na púšti počas 40 rokov cesty do zaslúbenej krajiny.

2,4 Taký je pôvod neba a zeme, keď boli stvorené. V tom čase, keď Pán, Boh urobil zem a nebo

Tento verš znamená nový začiatok – pôvod: toto vzišlo z neba a zeme, keď boli stvorené. V texte sa prvý krát používa meno „Pán“, čo je vlastné meno pre Boha (posvätný tetragram): je to vlastné Božie meno, ktoré sa z úcty nevyslovuje.

2,5-6 nebolo ešte na zemi nijaké poľné krovie a nepučala ešte ani poľná tráva, lebo Pán, Boh, nedal pršať na zem a nebolo ani človeka, ktorý by obrábal zem ⁶ a privádzal na zem vodu (kanálov) a zavlažoval celý povrch zeme.

Tieto verše opisujú stav pred stvorením človeka a obsahom zodpovedajú s veršom 1,2: „Zem však bola pustá a prázdna, tma bola nad priepasťou a Duch Boží sa vznášal nad vodami“. Je to stav na zemi pred jej bezprostrednou kultiváciou.

Opis vody vystupujúcej zo zeme ukazuje mezopotámsky vplyv, kde je poľnohospodárstvo závislé od riek Eufrat a Tigris. Nedostatok vody (v. 5) súvisí asi s neprítomnosťou človeka: mezopotámsky zavlažovací systém bol závislý od ľudskej práce.

2,7 Vtedy Pán, Boh, utvoril z hlíny zeme človeka a vdýchol do jeho nozdier dych života. Tak sa stal človek živou bytosťou.

Podľa druhej správy o stvorení je človek prvým dielom stvorenia. Človek (= adam) je odvodený od zeme (= adamah). Človek je typická pozemská bytosť, má vzťah so zemou: je z nej stvorený, pracuje na nej (2,5.15) a po smrti v nej nachádza hrob (3,19 „kým sa nevrátiš do zeme, z ktorej si bol vzatý, lebo prach si a na prach sa obrátiš!“).

Boh človeka tvorí ako hrnčiar, ktorý tvaruje hlinu. Tvarovanie je umelecká aktivita, vyžadujúca zručnosť a navrhovanie. Takto sa bežne opisuje Božia stvoriteľská práca: vyformoval zvieratá (2,19); Leviatana (Ž 104,26), súš (Ž 95,5), hory (Am 4,13) a budúci beh dejín (Iz 22,11; Jer 33,2). Takisto tvorí človeka v materskom lone (Iz 44,2.24) a utvára ľudský charakter na splnenie osobitnej úlohy (Iz 43,21; 44,21).

Človek je stvorený ako prach zeme. Nevyjadruje sa tým iba jeho materiálny pôvod, ale na základe podobnosti prachu a človeka sa ukazuje nepatrnosť a nestálosť človeka: človek je pominuteľný ako prach, na ktorý sa obráti (3,19).

Boh do človeka vdychuje dych života. Dych je hlavným znakom života živočíchov oproti životu rastlín, ale často sa používa iba na človeka: Boh oživil človeka tým, že ho spravil schopným dýchať a človek sa stal živou bytosťou. Rozdiel oproti zvieratám je aj ten, že človek dostáva dych života od Boha (nie ako zvieratá, ktoré ho síce majú, ale ho nedostávajú od Boha). Ľudská autorita nad zvieratami je definitívne potvrdená pri ich pomenovávaní (2,19), kde človek je ako pán, ktorý dáva mená.

2,8 Potom Pán, Boh, vysadil na východe, v Edene, raj a tam umiestnil človeka, ktorého utvoril.

Tento verš je súhrnom detailov, ktoré nasledujú v 2,9-15. Boh vysadil záhradu = oddelený ohraničený priestor na obrábanie. Na základe gréckeho prekladu Septuaginty (= paradeisos) vzniklo moderné slovo pre „raj“.

Záhrada je vysadená v Edene. Vyjadruje sa tým predovšetkým miesto – oblasť, kde sa záhrada nachádzala. Z pozície autora to bolo na východe – Mezopotámia, Arábia). Slovo Eden však môže znamenať aj časový údaj (= v dávnych časoch) a takto to rozumeli viaceré staré preklady Písma. Okrem toho môže byť Eden aj výrazom pre slasť a rozkoš.

Umiestnenie záhrady na východ ju prirovnáva k vychádzajúcemu slnku a k Božiemu zjaveniu. Záhrada pre život človeka pripomína stvorenie krajiny, kde môže žiť národ: je to predobraz Izraelskej krajiny, do ktorej Boh umiestnil svoj národ. Eden je oázou v púšti, podobne ako je Izrael na okraji púštnej oblasti, ktorá je v kontraste so záhradou.

2,9 A Pán, Boh, dal vyrásť zo zeme stromom všetkých druhov, na pohľad krásnym a na jedenie chutným, i stromu života v strede raja a stromu poznania dobra a zla.

Krásna a chutnosť sú znakom Božieho požehnania pre človeka a sú v kontraste s o opisom rastlinstva mimo záhrady, kde zem dáva vyrásť iba bodľáciu (2,5; 3,18).

Medzi rastlinami v záhrade sú dva špecifické stromy: strom života a poznania. Strom je symbol života, ako je to dosvedčené v Biblickej i mimobiblickej tradícii (vegetatívne motívy posvätného stromu (rastliny) sa našli na mnohých pečatiach, reliéfoch a stélach; Gilgamešov hrdina nájde v hĺbke

oceánu rastlinu, ktorá dáva mladosť vo vysokom veku). Strom života je neskôr identifikovaný s múdroťou (Prís 3,18 „múdrost' je stromom života...“).

Funkcia stromu poznania dobra a zla nie je z textu celkom jasná. Isté je, že sa nejedná o botanickú charakteristiku stromu, ale jeho teologickú hodnotu.

- Poznanie dobra a zla môže znamenať **morálne rozlišovanie**: spoznať čo je dobré a čo zlé. Avšak morálne poznanie sa v príbehu už predpokladá (človek je už schopný chápať smrť ako trest, hoci ešte nemá osobnú skúsenosť).
- Môže to byť opis **dôsledkov dodržiavania a nedodržiavania prikázaní** (= skúška): Ak sa človek zdrží niečoho zlého, spozná dobro, ak neposlúchne, čaká ho zlo. Bol by to spôsob, ako Boh chráni človeka pred skúsenosťou zla. Ak človek neodolá a siahne po ovocí, spozná zlo nielen teoreticky, ale aj prakticky.
- Rabínske vysvetlenie ako **sexuálne poznanie** je nezlučiteľné s kontextom: doterajší priebeh stvorenia nenaznačuje, že by sexuálne poznanie bolo rezervované Bohu a text rozlišuje a jasne vyjadruje pohlavnosť ľudí.
- Poznanie dobra a zla by mohlo znamenať **merizmus** - všeobecné poznanie: vševedúcnosť = poznať všetko ako Boh. Ale po páde človek nespoznal všetko (svoju zodpovednosť a vyhováral sa, nevedel ako bude Boh konať...).
- Môže to byť **múdrost'** rezervovaná Bohu.
- V **legálnom kontexte** to môže byť opis právnej zodpovednosti: za prestúpenie zákona hrozí smrť. Je to zákon vydaný Bohom a človek ho nemôže zmeniť.

2,10-14 Z Edenu vytekala rieka, ktorá mala zavlažovať raj, a rozdeľovala sa odtiaľ a tvorila štyri toky. ¹¹ Meno prvého je Pišon. To je ten, čo obteká celú krajinu Havilah, kde sa vyskytuje zlato, ¹² a zlato tej zeme je rýdze. Tam sa nachodí aj bdelium a kameň Ónyx. ¹³ Meno druhej rieky je Gihon. Tá obteká celú zem Kuš. ¹⁴ Meno tretej je Hidekel (Tigris). Tá tečie naproti Asýrii. A štvrtá rieka je Perát (Eufrat).

Zemepisné údaje vytvárajú vzťah k prítomným skutočnostiam (k tomu, čo ľudia poznali) a predstavujú raj ako skutočné miesto. Štyri rieky znamenajú štyri svetové strany a raj je predstavený ako stred sveta, od ktorého závisí život celej zeme. Rieka a voda sú symbolom života a plodnosti; zlato a drahé kamene zase znakom bohatstva a kultu v chráme.

2,15 I vzal Pán, Boh, človeka a umiestnil ho v raji Edenu, aby ho obrábal a strážil.

Človek je umiestnený do záhrady a dostáva špecifickú úlohu: **obrábať a strážiť**. Okrem kultivovania zeme sa vyjadruje i služba Bohu (tak ako levitov slúžili Bohu pri svätostánku a v chráme).

Významné je, že človek má pracovať (v záhrade) už pred pádom. Nie je teda pravda, že práca je iba trest za hriech! Práca patrí k ľudskej existencii od počiatku.

2,16-17 Pán, Boh, prikázal človekovi: "Zo všetkých stromov raja môžeš jesť. ¹⁷ Zo stromu poznania dobra a zla však nejedz! Lebo v deň, keď by si z neho jedol, istotne zomrieš."

Teraz Boh prvý krát hovorí a dáva výslovné povolenie jesť zo všetkých stromov (okrem stromu poznania). Je to prejav otcovskej starostlivosti a spravodlivosti. Kým človek rešpektuje Boha, má prístup k životu.

2,17 Zo stromu poznania dobra a zla však nejedz! Lebo v deň, keď by si z neho jedol, istotne zomrieš."

Zákaz jesť zo stromu poznania je trvalý a kategorický (ako v Desatore: „Nebudeš zabíjať!“). Jedenie zo stromu je viac ako fyzický proces: pri jedení sa potrava stáva súčasťou človeka, aby ho zachovala pri živote. Tu sa človek identifikuje s pokrmom, ktorý vedie k smrti.

2,18-25 = scéna B: do deja vstupuje muž a pasívne aj žena a zvieratá; človek má výsadu dávať zvieratám mená (= múdrost' a schopnosť poznávať stvorenia).

2,18-20 Potom Pán, Boh, povedal: "Nie je dobre byť človeku samému. Urobím mu pomoc, ktorá mu bude podobná." ¹⁹ Keď Pán, Boh, utvoril z hlíny všetku poľnú zver a všetko nebeské vtáčstvo, priviedol ho k Adamovi, aby videl, ako by ho nazval, lebo ako ho nazve, také bude jeho meno. ²⁰ A nazval Adam menom všetok dobytok, všetko nebeské vtáčstvo a všetku poľnú zver. Ale pomoc, ktorá by mu bola podobná, nenašiel.

Na začiatku Boh uvažuje o situácií (podobne ako v 1,26 „urobme človeka“). Po opakovanom refréne „všetko bolo dobré“ v Gn 1, teraz Boh konštatuje, že niečo nie je dobré – nie je dobré, aby bol človek sám. Upozorňuje sa na spoločenstvo a vzťahy človeka, ktoré patria k jeho životu. Je to najmä spoločenstvo muža a ženy.

Človek potrebuje asistenciu a „pomoc / pomocník“ mu bude podobná: bude „pred ním; jemu náprotivná; jemu vhodná). Nemajú rovnakú identitu, ale majú sa navzájom dopĺňať. Vzájomná podpora umožňuje spoločenstvo medzi ľuďmi: **Qoh 4,9-10** „Dvaja sú na tom lepšie ako sám človek: za svoju námahu môžu dostať väčšiu odmenu, a keď padnú, jeden zdvihne druhého. Beda však samému, keď padne! Nemá pri sebe druhá, čo by ho zodvihol“.

Potom, ako Boh konštatuje, že človek potrebuje pomoc, uskutočnenie jeho želania mešká (v Gn 1 Boh povie a všetko je hneď stvorené). Takto rastie napätie a samota človeka. Pred stvorením ženy Boh najprv privádza zvieratá. Človek im dáva mená, čím vyjadruje svoju autoritu.

2,21-25

Opis stvorenia ženy je poetický text a nie opis klinického zákroku. Text vystihuje vzťah muža a ženy: tak ako rebro je na boku muža a je pridružené k nemu, aj dobrá žena - rebro manžela - stojí po jeho boku, aby mu bola pomocnou partnerkou a dušou naviazaná na neho. Nebola stvorená z jeho hlavy, aby ho prekonala, ani z jeho nohy, aby po nej šliapal, ale vyšla z jeho boku, aby mu bola rovnocenná a spod jeho ramena, aby ju ochraňoval a z blízkosti srdca, aby ju miloval.

Zobrazuje sa staroveký izraelský ideál manželstva. Táto harmónia a dôvera medzi partnermi bude narušená v Gn 3 pri páde človeka.

2,21 Tu Pán, Boh, dopustil na Adama tvrdý spánok a keď zaspal, vybral mu jedno rebro a jeho miesto zaplnil mäsom

Adamov spánok ukazuje, že pôvod ženy je pre neho neznámy a Božie cesty sú mu skryté. Tvrdý spánok je znakom Božieho príchodu a zjavenia (**Gn 15,12** „A keď zapadalo slnko, padol na Abrama tvrdý spánok“).

Boh zaplňa vzniknutý otvor mäsom – telom, aby zachoval krásu a jednotu stvorenia. Jednota sa dosahuje aj o chvíľu v manželstve (2,24).

2,22 A z rebra, ktoré vybral Adamovi, utvoril Pán, Boh, ženu a priviedol ju k Adamovi.

Výraz rebro znamená „bok, polovicu tela“. Takto je žena komplementárna k mužovi, je jeho polovičkou a dopĺňa čo mu chýba. Aj v 1,27 človek nadobúda plnosť vo dvojici. Po stvorení je partner je predvedený pred človeka. Takto zdôraznená ľudská pasivita odráža kontext spoločnosti a pasivitu pri výbere nevesty v staroveku.

2,23 Vtedy Adam povedal: "Toto je teraz kosť z mojich kostí a mäso z môjho mäsa; preto sa bude volať mužena, lebo je vzatá z muža.

Teraz človek prvý krát prehovorí a sú to slová radosti nad rovnocennosťou, ktorú nájde v partnerke. Týmito slovami sa vyjadruje aj príbuznosť, tak ako Laban hovorí Jakubovi: **Gn 29,14-15** „Ty si naozaj moja kosť a moje mäso!... Ty si môj príbuzný“.

Muž a žena majú rovnaké kosti a mäso: majú rovnakú dôstojnosť a sú previazaní. Muž a žena sú na identickej rovine (človečenstvo a dôstojnosť) a oddelení od zvierat (2,19-20).

Slovenský preklad **muž a mužena** sa snaží zachovať slovnú hračku (v hebrejčine „iš“ a „iššah“) na vyjadrenie tej istej prirodzenosti. Hoci sú obaja rovnakej povahy, neskôr muž pomenuje ženu vlastným menom (**Gn 3,20** „Adam nazval svoju ženu menom Eva (Život), lebo sa stala matkou všetkých žijúcich“). V dôsledku previnenia sa naruší aj táto rovnováha.

Popri identite ženy sa určuje aj identita muža: prostredníctvom ženy si uvedomuje seba a svoje odlišnosti. Ich podobné pomenovanie ukazuje na ich rovnocennosť (rovnakú hodnotu), ale žena aj napriek podobnosti s mužom ostáva telesne a psychicky odlišná. Táto odlišnosť vyvoláva v mužovi radosť a priťahuje ho.

Boh sám spôsobil rozdiely vo stvorení, čím je táto odlišnosť vpísaná priamo do stvorenia. Rozdiel medzi mužom a ženou je najpôvodnejší a najvznešenejší a je symbolom všetkých rozdielov. Manželstvo je vrcholom stvorenia a v ňom sa rozdiel pohlaví stáva princípom túžby, ktorá vedie k jednote, zmluve a spoločenstvu.

2,24 Preto muž opustí svojho otca i svoju matku a prilipne k svojej manželke a budú jedným telom

Toto je komentár rozprávača, ktorý aplikuje princípy prvého manželstva na ostatné a robí platnú morálnu normu. Pôvodný obraz a Bohom chcená odlišnosť muža a ženy spôsobuje ich príťažlivosť. To je dôvod opustenia najbližších ľudí (otca a matky), aby sa zjednotili a tvorili jednotu – jedno telo (= obraz fyzického zblíženia).

Jedno telo je dôsledok slobody a lásky a nie potláčanie rozdielov. Toto je pôvodný Boží plán od začiatku a neskoršie potláčanie rovnocennosti a nadvláda muža nad ženou (3,16) je daň z pádu prvých ľudí.

2,25 A obaja, Adam i jeho žena, boli nahí a nehanbili sa jeden pred druhým

Hanba a nahota sú pozadím pre Gn 3, kde si muž a žena po páde spravia zástery a zakryjú nahotu: pred pádom chápali pohlavnú odlišnosť ako pozitívny rys svojho bytia. Prvotná nahota nevzbudzuje hanbu a je úplným prijatím vlastného tela, kde človek bez pocitu strachu a ohrozenia je v stave dôvery k Bohu, druhému človeku a zvieratám. Nepotrebuje sa zahaľovať, skrývať a chrániť.

Záverečná modlitba

Bože, Duchu Svätý, ďakujeme ti, že si nás viedol pri čítaní Svätého písma. Veríme, že Ježiš Kristus je pravda. Posilňuj nás v tejto viere. Veríme, že Ježiš Kristus je cesta. Pomôž nám zachovávať všetky jeho slová a nasledovať jeho príklad. Veríme, že Ježiš Kristus je život. Uč nás s úctou a láskou často prijímať sväté sviatosti na udržanie a zveladenie Božieho života v nás. Panna Mária, nech na tvoj príhovor prijímame a v srdci zachováваме každé slovo, ktoré pochádza od Boha.